

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน มุ่งเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกัน เพื่อเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียร และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้คนในชุมชน และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาประเทศ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 23)

สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรม จริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัว ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่ม ของบุคคลที่สนใจ เรื่องเดียวกัน ขณะเดียวกันมีการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ขณะที่ภาคส่วนต่างๆ ได้มีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ แต่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 40) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบเครือข่ายที่มีความเอื้อเพื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไปจาก โครงสร้างครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง ไปสู่ครัวเรือนที่อยู่คนเดียว ครัวเรือนที่อยู่ด้วยกันแบบไม่ใช่ญาติ และครัวเรือนที่มีอายุรุ่นเดียวกัน สองรุ่น และรุ่นกระโดด (ตา ยาย -หลาน) หรือครัวเรือนที่เป็นเพศเดียวกัน พฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว เป็นแบบต่างคนต่างอยู่ สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีความเปราะบางจนนำไปสู่ปัญหาทางสังคมเพิ่มขึ้น เช่น อัตรา

การขยายร่างเพิ่มขึ้นจาก 4.5 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2545 เป็น 5.5 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2553 ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงทางเพศต่อเด็กและสตรีเพิ่มขึ้น (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 41)

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างสถาบันทางสังคม และปัจเจกบุคคล ความเสี่ยงด้านหนึ่งที่สำคัญมาก ได้แก่ ความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมไทย ส่งผลให้สถาบันทางสังคมมีแนวโน้มอ่อนแอ คนในสังคมขาดความไว้วางใจ เชื่อใจ และขาดการมีส่วนร่วมทางสังคม วิกฤตปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นความเสี่ยงที่จะส่งผลให้ประชาชนอยู่ร่วมกันยากลำบาก มีความดีในการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหาเพิ่มขึ้น ทั้งปัญหาในระดับครอบครัว และปัญหาความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ประกอบกับกระบวนการยุติธรรม แก้ไขปัญหาได้ไม่เต็มที่ ทำให้ขาดความไว้วางใจ เชื่อใจกัน นอกจากนี้กระแสวัฒนธรรมเสมือนจริงที่แพร่เข้ามาผ่านโลกไซเบอร์ ทำให้มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมมากขึ้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและวิจารณญาณในการเลือกรับ-ปรับ-ใช้วัฒนธรรม ส่งผลให้ค่านิยมไทยมีการปรับเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมที่รับมา เด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีภูมิคุ้มกันที่ดีพอ หรือขาดการใช้วิจารณญาณกลับรณรงค์ จะเสี่ยงต่อการรับวัฒนธรรมที่ไม่ดีงามมาใช้โดยง่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมเสมือนจริงในเชิงของการสร้างปัญหามากกว่าเชิงสร้างสรรค์ ทำให้ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง สร้างพื้นที่ส่วนตัวมากขึ้น นำไปสู่ความแตกแยกในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในสังคมลดลง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 42)

สถานการณ์ที่ค่านิยมที่ดีงามของไทยเสื่อมถอย การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ดีงาม ส่งผลให้สภาพความเป็นชุมชนของบ้านหนองสนมลดลง ประชาชนมีความเป็นวัตถุนิยม พฤติกรรมของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนในหมู่บ้านหนองสนมให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่นลดลง มุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการของตนเองหรือครอบครัวตนเองมากขึ้น มีเวลาให้การอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนในครอบครัวลดลง ทำให้เยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การนอนมอมดมคน การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ลดลง ในชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันอาหารสิ่งของเครื่องใช้แก่ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านลดลง ความมีน้ำใจ ไม่ตรีน้อยลง มีการเอาวัดเอาเปรียบกัน ทำให้ชุมชนขาดความสามัคคี การเคารพสิทธิผู้อื่น

และการยึดถือประโยชน์ส่วนรวมลดลง มีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งระดับครอบครัวและชุมชน

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงในอนาคตที่คาดว่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาคน การยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บนหลักการพื้นฐานสำคัญที่คนไทยต้องมีความรู้ ใฝ่เรียนรู้ ตัดสินใจด้วยความระมัดระวัง มีสำนึกในศีลธรรมและจริยธรรม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อดทน มีสติใช้ปัญญา จะนำไปสู่ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สามารถดำเนินชีวิตอย่างสมดุลทุกด้าน จึงจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้คนและสังคมไทย ในการทำให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยม ที่พึงประสงค์อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันบนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใส่ใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจนนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา และชุมชนให้เป็นสถาบันหลักในการพัฒนาความรู้ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงาม เพื่อให้เป็นท้องถิ่นที่น่าอยู่ที่สุด (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554 : 30-31) กล่าวคือ เป็นท้องถิ่นแห่งความเป็นธรรม ท้องถิ่นแห่งความพอเพียง ท้องถิ่นแห่งความมีน้ำใจไม่ทอดทิ้งกัน ท้องถิ่นแห่งความปลอดภัยและสันติภาพ ท้องถิ่นที่มีความเป็นประชาสังคม ท้องถิ่นแห่งความงาม มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสะอาดมีศิลปะ มีวัฒนธรรมอันดีงาม ท้องถิ่นแห่งการเรียนรู้ และปัญญา และเป็นท้องถิ่นแห่งสุขภาวะที่คนทั้งมวลมีสุขภาวะทั้งทางกาย จิต สังคมและปัญญา

จากการศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555 - 2559 ด้านการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาพื้นที่บ้านหนองสนม หมู่ 4 และ หมู่ 15 ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์พระภิกษุ ผู้นำชุมชน เยาวชน ประชาชนในชุมชน และการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลในชุมชน เมื่อวันที่ 29-30 ตุลาคม 2556 พบว่า ในอดีตบ้านหนองสนมตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์อยู่ใกล้แหล่งน้ำ อาหารการกินอุดมสมบูรณ์หาได้ง่ายจากป่าในชุมชนและแหล่งน้ำ

ภายในหมู่บ้าน การประกอบอาชีพทำนาได้ผลดี ประชาชนมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น มีความรักสามัคคีกันเป็นอย่างดี ร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความสะอาด ปลอดภัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันแลกเปลี่ยนอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานในการทำไร่ ทำนา และการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีพได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันบ้านหนองสนมมีสภาพความเป็นชุมชนลดลง ประชาชนส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รายจ่ายของครอบครัวมีมากขึ้น ขณะที่รายได้มีน้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนและความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวลดลง มีการใช้จ่ายซื้อสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกที่เกินจำเป็น และฟุ่มเฟือย ทำให้ต้องพยายามหารายได้มาชดเชยให้เพียงพอ กับรายจ่ายที่สูงขึ้น มีเวลาให้กับครอบครัวน้อยลง บางครอบครัวต้องไปทำงานต่างจังหวัด เพื่อหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายให้เพียงพอกับคนในครอบครัว หึงเด็กให้อยู่กับญาติพี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การดูแลเอาใจใส่และความเข้าใจต่อพฤติกรรมของเด็กและวัยรุ่นน้อย ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ เขาชนบางส่วนที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัวและได้รับอิทธิพลจากสื่อ สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว ประพฤติตนไม่เหมาะสม บางรายเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การมีสัมมาคารวะและเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ น้อยลง ประชาชนคิดถึงประโยชน์ส่วนตนมากขึ้น การให้และแบ่งปันอาหารและสิ่งของเครื่องใช้แก่ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านลดลง

ในสภาวะที่ต้องเผชิญสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้ชุมชนบ้านหนองสนมมีความเสื่อมถอยทางคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามของไทย จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับกลุ่มคนในชุมชนบ้านหนองสนม โดยอาศัยแนวทางจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และหลักพุทธธรรมเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนบ้านหนองสนมมีความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เป็นผู้นำในการพัฒนาด้านจิตใจ ประกอบกับได้มีการริเริ่มสร้างกลุ่มเครือข่ายจิตอาสาในหมู่บ้านขึ้น โดยเป็นการร่วมมือกันของผู้นำชุมชนและเยาวชน จึงเกิดแรงบันดาลใจให้มีแนวคิดที่จะสร้างกลุ่มเครือข่ายจิตอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาราณียธรรม 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอในยามที่ระลึกถึงกัน (พระพรหมคุณาภรณ์. 2553 : 200-201) เพื่อให้ชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน

เพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น ชุมชนบ้านหนองสนมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขตาม
อัธยาศัยและสิ่งที่ตนเองมีอยู่

คำถามการวิจัย

1. สถานการณ์การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่นของชุมชน
บ้านหนองสนม ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในอดีตและปัจจุบัน
เป็นอย่างไร
2. กระบวนการจิตพุทธอาสาที่เหมาะสมกับชุมชนบ้านหนองสนมเป็นอย่างไร
3. พฤติกรรมกลุ่มคนที่ผ่านกระบวนการจิตพุทธอาสาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่นของชุมชน
บ้านหนองสนม ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อพัฒนากระบวนการจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชน
บ้านหนองสนม
3. เพื่อประเมินคุณลักษณะกลุ่มคนที่ผ่านกระบวนการจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แบ่งตามระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น ของ
ชุมชนบ้านหนองสนม ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในอดีตและ
ปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางกรขับเคลื่อนกิจกรรมการขับเคลื่อน
กิจกรรม ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ครู เยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนทั่ว จำนวน
60 คน และเมื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของกลุ่มคนที่มีจิตพุทธอาสาเพื่อ
พัฒนาท้องถิ่นบ้านหนองสนม ได้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 50 คน

ระยะที่ 2 พัฒนากระบวนการจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับชุมชน
บ้านหนองสนม ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ครู เยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนทั่ว
จำนวน 50 คน

ระยะที่ 3 ประเมินคุณลักษณะกลุ่มคนที่ผ่านกระบวนการจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนา
ท้องถิ่น ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ครู เยาวชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนทั่วไป
จำนวน 50 คน

2. พื้นที่ดำเนินการ

2.1 พื้นที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ คือ บ้านหนองสนม หมู่ 4 และ หมู่ 15
ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2 พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรม หมู่บ้านในตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

3. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 12 เดือน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

จิตอาสา หมายถึง จิตที่ยกระดับปัญญาภายในและสำนึกสาธารณะ เป็นจิตที่เป็นสุข
เมื่อได้ทำความดี อยากช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นจิตที่พร้อมจะเสียสละเวลา
ทรัพย์สินเงินทอง แรงกาย และสติปัญญา ในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม

จิตพุทธอาสา หมายถึง จิตที่รู้และเข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของการ
มีจิตอาสาที่จะทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นจิตที่พร้อมจะเสียสละเวลา
ทรัพย์สินเงินทอง แรงกาย และสติปัญญา เพื่อประโยชน์สังคม โดยยึดหลักธรรมทางศาสนา
เป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ท้องถิ่น หมายถึง บ้านหนองสนม หมู่ 4 และ หมู่ 15 ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิ
พิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การร่วมทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์แก่ท้องถิ่น หมายถึง การที่ชุมชนมีส่วนร่วมคิดร่วม
กำหนดแนวทาง และร่วมทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึง
ศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

กระบวนการจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการสร้างจิตสำนึก
รับผิดชอบต่อท้องถิ่น คุณค่าอันดีงามของครอบครัวไทย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็น
ประโยชน์ต่อชุมชนบ้านหนองสนมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

พฤติกรรมกลุ่มคนที่ผ่านกระบวนการจิตพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ เสียสละเพื่อส่วนรวมด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ อย่างเต็มใจ อ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ คิดดีต่อผู้อื่น ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น พุคดี ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปันผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว รักษาทรัพย์ สมบัติส่วนรวม และทรัพยากรในชุมชน ยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงของชุมชน และ มีต้องการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อเยาวชนหรือผู้ที่สนใจ

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนในบ้านหนองสนม หมู่ 4 และหมู่ 15 ตำบลก้ามปู อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

กลุ่มคน หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ
 สาราณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไว้ระลึกลึง ธรรมเป็นเหตุ
 ไว้ระลึกลึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคีและหลักการอยู่ร่วมกัน

สาราณียธรรม 6 ประกอบด้วย

1. เมตตาทายกรรม หมายถึง การทำความดีต่อกัน สนับสนุนช่วยเหลือกัน ทางด้านกำลังกาย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนหรือรังแกกัน ไม่ทำร้ายกันให้ได้รับความทุกข์เวทนา ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกันอยู่ตลอด
2. เมตตาโมโกรม หมายถึง การคิดดี การมองกันในแง่ดีมีความหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน รักและเมตตาต่อกันคิดแต่ในสิ่งที่สร้างสรรค์ต่อกัน ไม่อิจฉาริษยา ไม่คิดอคติ ไม่พยายาหาไม่โกรธเค้นเคืองกัน รู้จักให้โอกาสและให้อภัยต่อกันและกัน
3. เมตตาจกกรรม หมายถึง การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี รู้จักการพูดให้กำลังใจกันและกัน ในยามที่มีใครต้องพบกับความทุกข์ความผิดหวังหรือความเศร้าหมองต่างๆ โดยที่ไม่พูดจาซ้ำเติมกันในยามที่มีใครต้องหกล้มลง ไม่นินทาว่าร้าย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง พูดแนะนำในสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ พูดอย่างใดก็ทำอย่างนั้น ไม่โกหกมดเท็จ
4. สาธารณโลกี หมายถึง การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรมช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบและมีความเสมอภาคต่อกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันอยู่เสมอ
5. สีสสามัญญา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่างๆ อย่างเดียวกัน เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ก้าวร้าวหน้าทีกัน ไม่อ้างอำนาจบาตรใหญ่ ไม่ถืออภิสิทธิ์ใดๆ ทั้งปวง

6. ทฤษฎีสามัญญตา หมายถึง มีความเห็นชอบร่วมกัน มีความคิดเห็นเป็น
อย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่ง
จุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
อยู่เสมอ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ชุมชนบ้านหนองสนมเป็นชุมชนจิตพุทธอาสาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
2. ชุมชนบ้านหนองสนมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพและสิ่งที่ตนเองมีอยู่

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY